

Ocenění
Pardubického kraje
za rok 2022

*Vážené dámy,
vážení pánové,*

oceňování osobností Pardubického kraje se stalo nedílnou součástí života v našem regionu. Jsem velice rád, že již po devět let máme možnost symbolickým DĚKUJI v podobě skleněné plastiky vyjádřit úctu a poděkování významným osobnostem, které svojí činností obohacují životy nás všech nebo svým duchaplným a odhodlaným konáním pomohly zachránit to nej-cennější, tedy lidský život. Loňský rok byl z pohledu zájmu veřejnosti zcela mimořádný. Sešlo se nám totiž nejvíce návrhů v historii předávání ocenění, což svědčí o tom, že mezi sebou máme nejen významné osobnosti, které si toto ocenění zaslouží, ale také vnímavé okolí, které si jejich výjimečnost uvědomuje a váží si jí. Mezi letošními oceněnými tak nalezneme osobnosti z oblasti hudby, historie, pro-

pagace cestovního ruchu či rozvoje turistického značení. Náš upřímný dík patří také těm, jejichž pohotové jednání bylo zásadní pro život lidí v nečekaných kritických situacích. Nominovaných na Cenu Michala Rabase za záchranu bylo v loňském roce více, než jsme mohli vybrat, ale poděkování patří všem bez rozdílu. Osobně jsem potěšen, že v našem kraji žije a pracuje celá řada silných osobností, které mohou sloužit jako vzor nám všem. Je mi ctí vám je v Sukově síni Domu hudby v Pardubicích i na stránkách této brožury představit a veřejně jim poděkovat.

Martin Netolický
hejtman Pardubického kraje

16. května 2023

Laureáti ocenění z předchozích let

2013

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**

Miroslav Řepa, *architekt*

Yvona Rybová a Petr Ryba, *folkloristé*

Marie Sedmíková, *odbornice na ex libris*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Veronika Kolařová, *studentka gymnázia*

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2014

Ondřej Moravec, *biatlonista*

Peter Chudík, *župan Prešovského
samosprávného kraje*

2014

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**

Luděk Štěpán, *zakladatel*

skanzenu Veselý Kopec

Manželé Magda a Petr Kučerovi,

majitelé zámku Nové Hrady

Králická pevnostní oblast a Společnost přátel
čs. opevnění

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Ladislav Pulpit, *řidič autobusu*

Radek Biedla, *učitel SOŠ*

automobilní v Ústí nad Orlicí

Lukáš Kamaryt, *strážník Městské
policie Pardubice*

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2015

Michaela Tomanová, *ředitelka*

Rehabilitačního ústavu Brandýs nad Orlicí

Eva Faltusová, *dobrovolná hasička*

Marie Stará, *dobrovolná hasička*

Josef Jiruše, *dobrovolný hasič*

Josef Kubát, *matematik*

Lukáš Novák, *profesionální hasič*

2015

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**

Daniel Smutek, *geolog a hydrogeolog*

Václav Volejník, *ředitel Hamzovy léčebny*

Košumberk

Jiří Kotyk, *historik*

Olbram Zoubek, *sochař a restaurátor*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Eliška Matysová a David Jandourek, *studenti*

SŠ zdravotnické a sociální

Jiří Pol, *lékař Nemocnice následné péče*

v Moravské Třebové

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2016

Marie Blažková, *zakladatelka Hospice*

Chrudim

Marie Hubálková, *ředitelka Oblastní charity*

Pardubice

David Stárek, *hokejbalista HBC*

Autosklo-H.A.K. Pardubice

SDH Zbožňov

Emil Dušek, *dobrovolný hasič*

2016

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**

Jaroslav Kulhavý, *olympijský vítěz*

Karel Havlíček, *chirurg*

Smišený pěvecký sbor KOS Litomyšl

Evžen Erban, *ředitel závodu o Zlatou přilbu
města Pardubic*

Josef Ročárek, *zakladatel soukromého učiliště*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Tereza Jakabová, *studentka*

Daniel Příkryl, *žák základní školy*

Petr Kmoníček, *technik*

SK FbK Orlicko-Třebovsko a florbaloví
rozhodčí

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2017

Pavel Stara, *sportovní manažer*

2017

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**

Božena Koutná Ivanová, *válečná veteránka*

Miroslav Ludwig, *prorektor Univerzity*

Pardubice

Vlastislav Novák, *dirigent, sbormistr*

Karel Telecký, Vojtěch Sedláček, *pořadatelé
benefičního festivalu Hudba pomáhá*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Zdravotní klaun, o.p.s.

Ondřej Slabý, *student*

Miroslav Albert, Ladislav Částek, Michal

Zöflf, *zachránci*

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2018

Karel Kovář, *youtuber*

obec Poříčí u Litomyšle, *vítěz soutěže*

Entente Florale

Sokolská župa Východočeská - Pippichova

David Šimek, *starosta města Svitavy*

2018

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**

František Bobek, *člen Československé obce
legionářské*

Jaroslav Žák, *hasič*

Josef Volejník, *včelař*

Evžen Báčor, *včelař*

Jan Iserle, *oční lékař*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Michal Fajfr a Jiří Sršeň, *studenti*

Jaroslav Komárek, *veterinární technik*

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2019

Jan Toninger, *organizátor Lanškrounské kopy*

Miroslav Brýdl, *starosta města Litomyšl*

Milan Mikolecký, *novinář*

Laureáti ocenění z předchozích let

2019

CENA ZA ZÁSLUHY O PARDUBICKÝ KRAJ

Ilona Vojancová, ředitelka Muzea v přírodě
Vysočina

Vasil Timkovič, válečný veterán

Otakar Tvrdý, hudební pedagog, hornista,
dirigent

Jiří Rajman, veterinární lékař

Karel Šefrna, amatérský divadelník a loutkář

CENA MICHALA RABASE ZA ZÁCHRANU

Eva Dušková a Jana Lexová, poštovní
doručovatelky

Jiří Němec a Petr Půlpán, strážníci městské
policie Chrudim

Ivo Bureš, primář Geriatrického centra
Nemocnice Pardubice

MEDAILE HEJTMANA PARDUBICKÉHO KRAJE

2020

Lucie Bareková

Josef Bidmon

Václav Blažek

Jiří Bolehovský

Aleš Boňatovský

Pavel Černoheus

Markéta Fila

Jaroslav Folprecht

Miroslava Hauptová

Karolína Honlová

Ladislava Kratochvílová

Petra Křížová

Petra Opočenská

Veronika Rulíková

Jan Růžička

Pavel Říha

Jan Soural

Hana Stará

Jiřina Špelinová

Miroslav Vacek

Lada Žampachová

Krajská organizace Senioři ČR

Svaz Vietnanců v Pardubickém kraji

2020

CENA ZA ZÁSLUHY O PARDUBICKÝ KRAJ

Václav Šmerda, kuchař a pedagog

Jarmila Stibicová, občanská aktivistka

Ivo Křen (in memoriam), grafik a kurátor

expozice skla Východočeského muzea

Karel Malich (in memoriam), sochař, malíř
a grafik

CENA MICHALA RABASE ZA ZÁCHRANU

Jiří Netušil a Vojtěch Souček, zachránci

Ondřej Slaný, zachránce

2021

**CENA ZA ZÁSLUHY
O PARDUBICKÝ KRAJ**

Adam Peška, vítěz paralympiády v boccie

Petr Kalenda, děkan FCHT

Univerzity Pardubice

Miloslav Stříteský, operní pěvec, pedagog,

*zakladatel, spoluzakladatel a ředitel
hudebních institucí v Pardubicích*

*Marta Kovářová, klinická psycholožka
a psychoterapeutka*

*Martin Ráboň, bunkrolog, ředitel Společnosti
přátel československého opevnění*

**CENA MICHALA RABASE
ZA ZÁCHRANU**

Michal Dvořák, lodní kapitán

**MEDAILE HEJTMANA
PARDUBICKÉHO KRAJE**

2022

Vladimír Popelka, dirigent, hudební skladatel

*Olga Slachová, předsedkyně Svazu
diabetiků ČR*

Ocenění Pardubického kraje

Pardubický kraj od roku 2014 oceňuje významné osobnosti nebo právnické osoby spjaté s regionem prostřednictvím dvou cen a jedné medaile. Nositele cen nominuje veřejnost, udělení schvaluje Zastupitelstvo Pardubického kraje. Ocenění je poděkováním za příspěví k rozvoji kraje, rozšiřování jeho dobrého jména nebo za výjimečný skutek.

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

je určena osobnostem, kolektivům nebo organizacím za mimořádnou činnost pro rozvoj kraje a za zásluhy o kraj. Ocenění získávají uměleckou skleněnou plastikou, odznak se stužkou a pamětní diplom.

Cena Michala Rabase za záchranu

je určena osobnostem, kolektivům nebo organizacím za mimořádné nebo dlouhodobé zásluhy v oblasti záchrany života, zdraví nebo jiných významných hodnot. Ocenění získávají uměleckou skleněnou plastikou, odznak se stužkou a pamětní diplom.

Medaile hejtmána Pardubického kraje

je udělována hejtmánem Pardubického kraje vybraným osobnostem za jejich zásluhy v oblasti propagace kraje nebo významným hostům při jejich návštěvě našeho regionu. Ocenění získávají medaili se stužkou a pamětní diplom.

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

Ing. Ivo Cír *dlouholetý značkař Klubu českých turistů*

Je to už 134 let od doby, kdy cesty do přírody v naší krásné zemi začaly ukazovat proužky barev namalované na stromech, sloupech, patnicích nebo třeba kamenech. Za více než století vznikl systém značení turistických tras, který nám závidí celý svět a který je přirozenou součástí všech našich výletů. Vždyť i mezi svátečními turisty můžete bez dalšího vysvětlování říct, „půjdeme po zelené“.

Dva bílé obdélníky, mezi nimiž je obdélník vedoucí barvy příslušné turistické trasy, jsou výsledkem dobrovolné práce stovek členů Klubu českých turistů. Říká se jim značkaři. Tam, kde ostatní chodí s batůžkem a svačtinou, oni procházejí se štetcem a plechovkami barev, značky obnovují, nahrazují nebo vytyčují nové trasy. Devadesátiletý Ivo Cír, jemuž by devět křížků nikdo nehádal, není jen jedním z nich, mezi značkaři po zásluze patří mezi autority. „Byl dlouholetým spolupracovníkem brněnského ing. M. Pernici ve značkářské metodice a organizaci a vedení značkářských školení, a to až do svých 80 let, kdy požádal o uvolnění z funkce,“ říká předseda Klubu českých turistů Pardubického kraje Vlastimil Škvára.

Profesí chemik přišel do Pardubic, které se staly jeho domovem, po studiích v roce 1957. Společně se svou ženou chtěl poznávat okolí, ale jak říká, nebylo se čeho chytit. „Mapové materiály nebyly, ve městě jsme žádné značky, ani žádné informační prostředky neviděli. Jen na Smetanově náměstí byla mapa namalovaná na plechu. Ta ale byla tak

nedokonalá, že se z ní nedalo nic vyčíst. Tak jsme si řekli, že bychom s tím značením měli něco udělat,“ popisuje svojí cestu k celoživotní zálibě Ivo Cír, který s manželkou vstoupil do tehdejšího Svazu turistiky ČSTV. S úsměvem přitom vzpomíná na dobu, kdy značili turistické cesty, po kterých přitom tlačili hluboký kočárek s dcerou.

Začátky byly podle slov pana Círa složité, postupně se ale dala dohromady parta lidí, která se o trasy turistů a výletníků starala. Přitom se neustále učili a ve své činnosti zdokonalovali. „Manželka absolvovala školení a stala se instruktorkou, já jsem byl obyčejný řadový značkař. Říkal jsem si, značit může snad každý, kdo absolvoval základní školu, na to přeci není potřeba se nějak připravovat. Ale to jsem se samozřejmě hluboce mylil,“ vzpomíná pan Cír. Ten se postupně stal v roce 1975 předsedou značkářského obvodu Pardubice, po vzniku současných krajů pak stanul v čele Krajské komise turistického značení. Štetce a barev se ale nevzdal. „Většina lidí, kteří jsou ve značkářských funkcích, se štetce nepouští. Stále jsou přitom aktivními značkaři,“ říká držitel vysokého ocenění Klubu českých turistů – Čestného odznaku Vojty Náprstka Ivo Cír, pro kterého se značení turistických tras stalo životní náplní. A kdyby se mohl znovu rozhodnout, prý by určitě neměnil. „Šel bych znovu do značení. Nedovedu si to ani bez toho dost dobře představit, dělám to od svých sedmadvaceti let a pořád to značení jde se mnou,“ dodává Ivo Cír.

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

MgA. Tomáš Židek Ph.D.

hudebník a pedagog

Jsou osudy lidí, které se odehrávají nahodile a pak osudy, které jako by byly napsány dopředu. Dědeček Karel byl regenschori a varhaník, tatínek flétnista, skladatel a dlouholetý ředitel umělecké školy. Není proto divu, že světem Tomáše Židka se stal notový zápis, pracovním oděvem frak a pracovním nástrojem taktovka, případně klaviatura. A čtrnáct let také místo za katedrou pardubické konzervatoře. „Je to na jednu stranu rodinné stříbro, na stranu druhou i závazek pokračovat v tradici a rozvíjet ji,“ tvrdí dnes dvaadvacetiletý Tomáš Židek, který se přitom odkazuje nejen na tradici svého rodu, ale i svého kraje spjatého se jmény Bedřicha Smetany a Bohuslava Martinů.

Při vzpomínce na dětství Tomáš Židek říká, že k hudebnímu zaměření své rodiny vzhlížel. „Ale byl jsem normální dítě a cvičit se mi samozřejmě nechtělo,“ přiznává s úsměvem. „Začínal jsem na housle, potom jsem přešel na violu, dědeček mě zasvětil i do varhan, hrál jsem na klavír a potom jsem začal pronikat do dirigování. V Chrudimí na gymnáziu jsem založil sbor, orchestr a hrál jsem v kvartetu. Takže ta cesta pak byla už dost jednoznačná.“ Klíčová ale podle něj pro jeho další cestu byla setkání s lidmi, kteří věřili v jeho talent. A tady je z jeho slov cítit nejen zkušenost profesionálního hudebníka, ale také hudebního pedagoga, který na pardubické konzervatoři formuje a vychovává další generace těch, kterým učaroval houslový klíč. „To, že někdo věří v jeho schopnosti, je asi pro mladého

člověka to nejdůležitější. I když třeba dělá chyby, i když si třeba teprve hledá tu svou uměleckou cestu, setkání s inspirujícími lidmi, kteří ho nenásilným způsobem nasměrují, je možná to nejdůležitější, co může zažít,“ vysvětluje své přesvědčení Tomáš Židek.

Přestože část svého profesionálního života prožil na pražské Akademii múzických umění, zůstal pevně spojený se svými kořeny a místy jeho působení jsou Pardubice a rodná Chrudim. „Společně s dědečkem jsem působil jako varhaník a regenschori v chrudimském kostele Nanebevzetí Panny Marie a protože on už nemohl tuto službu vykonávat, převzal jsem to za něj. A s tím i sbory a další záležitosti a tehdy se to asi rozhodlo,“ je přesvědčený Tomáš Židek, který přiznává, že ho jeho práce umělecká a s ní související práce pedagogická naplňuje.

Vyjmenovat všechny hudební aktivity a ocenění, které s nimi souvisejí, by u Tomáše Židka zabralo mnoho a mnoho řádků textu. A tak zmiňme jen to, které souvisí právě s cenou Pardubického kraje. To má totiž pro pana Židka jeden podstatný přesah. Navrhla ho na něj jeho dcera Anna, která je sama studentkou pardubické konzervatoře. „Hudbou žije od rána do večera, vůbec si ho bez ní nedovedu představit,“ popisuje svého tatínka Anna, která má doma další tři sestry. „Vnímám ho jako fajn tátu a muzika je pro mě u něj jako bonus. Víím, že jeho žáci u něj oceňují lidský přístup a komunikaci, která je blízká nám, mladým lidem.“

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

Alena Mergl Kučerová

badatelka a šifřitelka odkazu Karla Kněze a odboje na Pardubicku

Psal se pohnutý rok 1942, rok velkého hrdinství i velkého neštěstí. Rok, kdy rukama českých a slovenských výsadkářů sešel ze světa kat českého národa Reinhard Heydrich, vůbec nejvýše postavený nacist, kterého se během války podařilo Spojencům zlikvidovat. Zároveň rok, kdy zemřelo mnoho odbojářů a se zemí byly srovnány obec Lidice a osada Ležáky.

Právě nedaleko Ležáků, pouhé dva kilometry vzdušnou čarou, stojí pomník připomínající smrt tehdejšího velitele četnické stanice ve Vrbatově Kostelci Karla Kněze. Zatímco tragický příběh Ležáků je všem dobře známý, hrdinství a smutný osud Karla Kněze zůstává neprávem v jeho stínu. „Velmi mě oslovil příběh mojí babičky a mého dědečka,“ vypráví Alena Mergl Kučerová, vnučka Karla Kněze. „Ten příběh byl velmi zvláštní, děda byl český četník, babička byla sudetská Němka. Seznámili se na Chebsku, kde se v roce 1922 vzali. V roce 1934 byl děda převelen do Vrbatova Kostelce, kde se později stal velitelem četnické stanice. Právě pod Vrbatův Kostelec policejně patřily Ležáky a Miřetice.“ Karel Kněz se hned po obsazení země německými vojsky v roce 1939 zapojil do odboje. Když na sklonku roku 1941 na území Protektorátu seskočil výsadek Silver A, napojil se na odbojovou organizaci Čenda. „Tu spoluzaložil právě dědeček ještě společně s Čeněkem Burešem a Jaroslavem Kocábem,“ pokračuje Alena Mergl Kučerová, která nejen pátrá po podrobnostech osudů svého dědečka a dalších členů odboje

na Chrudimsku a Pardubicku, ale zároveň cenné informace o klíčových událostech té doby šíří dál. Chce, aby se na hrdinství těch, kteří se postavili nacistickému útlatku, nezapomnělo. „Často se hovoří o výsadkářích, ale výsadek by bez těch lidí okolo, o kterých se nemluví, neměl šanci na úspěch. Ti lidé jim zajišťovali ubytování, jídlo, ale i informace, které pak putovaly vysíláčkou do Londýna,“ zdůrazňuje paní Mergl Kučerová.

Svého dědu, který sehrál jednu z hlavních pozitivních rolí při utajení a práci výsadku Silver A, nikdy neměla šanci sama poznat. Odvážný četnický velitel padl ve válce vlastní rukou, aby ochránil před smrtí či perzekucí rodinu i členy odboje. „O dědečkovi jsem jako malá mluvila s babičkou, velký impuls pro svou činnost jsem pak získala od svého tatínka, který dýchal pro Ležáky a památku svého otce udržoval až do konce svých dní,“ vysvětluje Alena Mergl Kučerová, které v červnu vyjde nová kniha nazvaná Anna a Karel Knězovi s podtitulem Příběh českého četníka a sudetské Němky.

„Paní Kučerová věnuje spolu se svým manželem Jiřím obrovské úsilí bádání a osvětě a postarala se o to, že příběh Karla Kněze neupadl v zapomnění a zároveň neupadl v zapomnění celý protinacistický odboj na Skutečsku. Tam jsou neviditelnější Ležáky, ale nebylo to zdaleka jenom o Ležákách,“ říká historik Michal Štorek ze Státního oblastního archivu v Zámrsku. „V jejím zápalu se jí dokonce podařilo získat i některé do té doby neznámé informace.“

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

JUDr. Lukáš Blažek, Ph.D. zakladatel keltského skanzenu

Pardubický kraj je zřejmě jediný, který by s trochou nadšázky mohl o sobě tvrdit, že jeho součástí je země jiného národa. Nedaleko Nasavrku najdete totiž Zemi Keltů, dnes už poměrně rozsáhlý skanzen, který se nadále rozrůstá a svým rok od roku četnějším návštěvníkům nabízí stále něco nového. A navíc, nepříliš vzdálená od místa skutečného keltského osídlení na oppidu České Lhotice, připomíná a popularizuje období v naší historii neprávem poněkud opomíjené.

Pokud má někdo skutečně zásadní podíl na vzniku a fungování Země Keltů, je to Lukáš Blažek. „Lukáše vnímám jednak jako manažera skanzenu a dalších keltských činností, pak také jako aktivního Kelta,“ říká jeho kamarád, filmař Vít Mazánek. „Pamatuji doby, kdy byl náčelníkem keltského kmene. Nebylo mu cizí vzít do ruky lopatu a pracovat tady. Především si ho ale ve vztahu ke skanzenu cením právě jako manažera. Naprosto neoddiskutovatelné jsou desetitisíce hodin práce dobrovolníků, bez kterých by to tu nevzniklo, ale je tady jenom jeden manažer, který nesl kůži na trh a který má zodpovědnost za nemalé prostředky, které se tu investovaly.“

Lukáš Blažek sám z Nasavrku pochází, takže o keltské kultuře a historii měl díky zmíněnému oppidu povědomí už dříve. Když v roce 2002 vznikl spolek, který měl keltskou kulturu a tradice, historický a archeologický odkaz rozvíjet, stal se jeho členem. „Pustil jsem se do toho, protože jsem si říkal, že jsem odsud a měl bych se přičinit o to, dát vědět veřejnosti, že toto místo je něčím výjimečné,“ popisuje svou cestu ke keltskému

sám Lukáš Blažek. Zatímco Vít Mazánek hlavní přínos skanzenu vnímá v jeho atraktivitě pro turistický ruch v regionu, pohled Lukáše Blažka má jinou perspektivu. „To místo má přinášet poznání, a to nejenom návštěvníkům a turistům, stavěli jsme to tu i se záměrem pořádání programů pro děti mateřských, základních i středních škol, a že se tady budeme také věnovat experimentální archeologii. To znamená, že přispějeme svým konáním k rozšiřování povědomí o Keltech, o jejich civilizaci a také se budeme věnovat vědeckému pohledu a přispějeme i k poznání této civilizace jako takové,“ vysvětluje svůj pohled na Zemi Keltů a spolek Boii Lukáš Blažek.

Nejen samotný skanzen, ale i další aktivity spolku Boii, se dnes mohou pochlubit úctyhodnými čísly. Jen skanzemem prošlo během pěti sezón, včetně covidových, přes padesát tisíc návštěvníků, z toho téměř polovina v roce 2022. „V programech pro školy jsme dokázali přitáhnout více než dvacet tisíc žáků a studentů z celé České republiky, dalších třicet tisíc návštěvníků prošlo naší expozicí na zámku,“ přidává další důkazy úspěšné činnosti spolku Boii Lukáš Blažek. Další významné počty lidí by do výčtu přidali návštěvníci každoročního oblíbeného keltského festivalu Lughnasad.

Nasavrcká Země Keltů je úspěšný projekt, který ale nezůstává stát na místě. Stále se rozvíjí a do budoucna se rozvíjet bude. „Je to takové dítě, o které se člověk stále ještě musí starat a nemůže ho odložit s tím, že už se staral dost. Je to svým způsobem poslání, závazek na dlouhou dobu,“ uzavírá Lukáš Blažek.

Cena za zásluhy o Pardubický kraj

Pavel Tacl
ředitel a majitel Muzea řemesel Letohrad

„Mnoho lidí něco takového neudělá. Když vydělají podnikáním peníze, použijí je pro sebe, málokdo je investuje do zvelebení místa, kde žijí a udělá zároveň něco pro cestovní ruch,“ tvrdí starosta Letohradu Petr Fiala, když vysvětluje, proč si tolik váží ředitele a majitele zdejšího Muzea řemesel Pavla Tacla. *„Pamatuji se, že když jsem jako dítě procházel Novým dvorem, byly to polorozbořené sýpky. On je odkoupil a ze svých peněz a z toho, co vydělal podnikáním, je zrenovoval a sehnal všechny sbírky.“*

Když o vzniku svého muzea začne hovořit sám Pavel Tacl, zní jeho vyprávění jako povídání o něčem, co vzniklo vlastně přirozeným během věcí. Přesto pohled očí při jeho slovech i tón hlasu svědčí o tom, že je pěci jen hrdým rodičem muzea, které do Letohradu táhne mnoho a mnoho turistů. *„Vznik muzea nebyl nijak složitý. Když jsme před těmi zhruba pětadvaceti lety hledali prostor pro výrobu, našli jsme ho tady ve vedlejší budově, ovšem podnikatelem majitelů bylo, že si k tomu musíme vzít i tuto barokní sýpku, která byla v poměrně špatném stavu. Na jednu stranu mi nic jiného nezbývalo, na stranu druhou jsem se do té sýpky už při první prohlídce trochu zamíloval,“* vykládá o tom, co předcházelo vzniku muzea pan Tacl. *„Říkal jsem si, sem se nic jiného nehodí, než nějaká expozice starých řemesel.“*

K nim měl Pavel Tacl podle svých slov odjakživa blízko. Už od dětství byl zvyklý na to, že doma se mnoho věcí

vyrábělo, vztah k náradí, nástrojům a strojům v něm tak zakořenil. Původní myšlenka muzea se omezila jen na dvě patra východní části sýpky, záhy se ale ukázalo, že plán je to až příliš skromný. *„Když jsem začal shánět exponáty, ozývala se mi řada lidí, kteří ale nabízeli celé soubojy. Bylo to úžasné, byly to příběhy člověka napsané v tom, co po něm zůstalo. Navíc jsem se vždycky snažil, aby nešlo jen třeba o stroj, ale aby k němu byly i výkresy, polotovary, výrobky, výuční list řemeslníka. A hned napoprvé se toho sehnalo víc, než by se do těch dvou pater vešlo,“* říká s úsměvem Pavel Tacl. *„Takže bylo jasné, že se bude dělat třetí patro, pak se dělala druhá budova, třetí budova, čtvrtá budova a pátá budova...“*

Muzeum řemesel otevřel Pavel Tacl v roce 2000, dnes si ucelené expozice mnoha nejrůznějších řemesel přijíždí ročně prohlédnout hodně přes dvacet tisíc návštěvníků. Těm muzeum nabízí k prohlédnutí kolem deseti tisíc předmětů či souborů. *„Výjimečné je rozhodně tím, že v něm najdete snad všechna povolání, na která si můžete vzpomenout, včetně těch zaniklých. A také tím, že exponáty pocházejí především z našeho regionu,“* domnívá se starosta Fiala.

Hezkou odpověď dává na závěr povídání Pavel Tacl na otázku, zda ho někdy dřív napadlo, že se stane provozovatelem tak rozsáhlého muzea. *„Tak to určitě ne. Ale ono to samo vyplynulo z těch nabídek, které jsme dostávali. A když to bylo krásný, tak jsme do toho šli,“* říká s úsměvem.

Cena Michala Rabase za záchranu

Petr Jirout zachránce

Dlouhá léta oceňuje Pardubický kraj zachránce a všechny jejich příběhy spojuje vlastně velmi jednoduchá rovnice. Na jedné straně je zachráněný život nebo zdraví, na té druhé jednak všímavost ke svému okolí a pak především ochota bez váhání pomoci. A to bez ohledu na vlastní pohodlí, zdraví nebo dokonce život. Nijak z toho nevybočuje ani událost, jejímž hlavním hrdinou se loni v Chrudimi stal Petr Jirout.

Provozovatel oblíbené restaurace tenkrát v srpnu opět vyrazil do banky a jako vždy chtěl jet vozem. V tu chvíli vstoupil do hry osud, který na sebe vzal podobu malého syna jeho přítelkyně. Ten pana Jirouta nejen přesvědčil, aby šli pěšky, cestou po mostě přes Chrudimku ho navíc zaujaly plující kachny. „*Přitom jsem si všiml asi čtyřicet padesát metrů od nás ve vodě něčeho, co se hýbalo a čeřilo vodu. Nebylo ale poznat, co to je,*“ vrací se ve vzpomínkách k okamžikům, které z něho udělaly hrdinu, Petr Jirout. Když poznal, že ve vodě je maličké dítě, zastavil kolemjedoucí auto a řidiče požádal, aby mu pohlídal chlapce a zároveň zavolal záchranku. „*Pak už to bylo velice rychlý, no,*“ popisuje dál pan Jirout. „*Přelézt zábradlí, skočit dolů a pak desítky metrů po kamenech v řece. To bylo jako jít dva kilometry.*“ Kdo to v lokalitě zvané Na Bidě zná, ten ví, že za hodně velké rozmyšlení stojí už jen to, skočit z mostu do řeky, která není příliš hluboká a na svém dně má spoustu velkých kamenů. Pan Jirout toho ale nedbal

a záhy se dostal k bezvládnému tělíčku, které opatrně z vody vytáhl, zajistil dýchání a vydal se s ním na břeh.

„*Na břehu jsme čekali na záchranáře čtyři nebo pět minut, ani nevím, jak to bylo dlouho. Děťátko bylo bezvládné, fialové. A těsně před příjezdem městské policie se dvakrát odkuckalo a ani ne během minuty začalo zvracet špinavou vodu,*“ přibližuje momenty návratu do života dvouleté holčičky, která do řeky vypadla z okna přílehlého domu, Petr Jirout. „*Pak otevřela očička, a to byla veliká úleva. Potom si ji přebrali záchranáři do sanitky. Ve chvíli, kdy jsem ji uvnitř slyšel plakat, tak teprve ze mě všechno spadlo.*“

Okolí pana Jirouta to, jak se zachoval, nijak neudivilo. „*Myslím, že to v Petrovi je. I když mě překvapilo, jak se zachoval, myslím, že to v něm zkrátka je,*“ říká kamarádka z dětství Andrea Linhartová. „*Celou situaci výborně vyhodnotil. Ten most je vysoký, vody v řece je málo, tak se spustil a skočil, přestože riskoval. Ale věděl, že než by se k tomu dítěti dostal jinudy, tak to dítě by pravděpodobně utonulo.*“

Celý příběh zachránce Petra Jirouta má zlatou tečku v podobě přežití malé holčičky. Není ale jediná. Ve stejný den, kdy neznámému dítěti daroval možnost dál žít, dostal večer zprávu, že jedna z jeho dvou dcer čeká rodinu. A na začátku letošního jara se pan Jirout stal dvojnásobným dědečkem.

Cena Michala Rabase za záchranu

Nicole Netušil zachránkyně

Je to drobná mladá žena, do které by jen málokdo na první pohled řekl, že ze studené vody rybníka vytáhla vlastními silami dospělého muže. Nicole Netušil to ale dokázala, bez váhání loni v dubnu skočila do Horního Pekla, jak se rybník nedaleko jejího domova jmenuje, ze kterého zachránila tonoucího. Její příběh určitě stojí za vyprávění.

Všechno začalo pohodovou procházkou s přítelem, sestrou a malým bráškou. Právě s ním šla Nicole trochu napřed. „Cestou jsem si s bráškou hrála, když v tom jsem uviděla, jak někdo plácá rukama ve vodě. Na břehu stál pán, kterého jsem se ptala, jestli je všechno v pořádku, ten ale vůbec nevěděl, co se děje. Tak jsem hned skočila do vody, nijak jsem nad tím nepřemýšlela,“ popisuje studentka vysoké školy, která se připravuje na profesionální vojenskou dráhu. Když k topicímu doplávala, obrátila ho obličejem nad hladinu a poznala v něm místní figurku, muže známého jako Běďa. Popadla ho, dnes říká, že pravděpodobně za límeč a trup, společně s ním pak zamířila na pevnou zem. „Doplávala jsem s ním ke břehu a za pomoci přítele jsem ho vytáhla nahoru. Zavolali jsme záchranku, abychom se ujistili, že je Běďa v pořádku.“

„Pro ni je tohle úplně normální, ani nechtěla, abych někde šířila, celá rodina to brala jako samozřejmost,“ říká o odvážném skutku své neteře Radka Netušilová, která přiznala, že když se o činu Nicole dozvěděla, měla slzy

v očích. „Byl to pro mě šok a jsem na ni ohromně pyšná. Běďa měl obrovské štěstí, že šli okolo, protože jinak by se utopil. Byl totiž obličejem pod hladinou. A zarazila mě laxnost toho chataře, který to viděl.“

Sama Nicole, když se do osudného dne loňského dubna v myšlenkách vrací, připouští, že se všechno stalo velmi rychle a nebyl čas na žádné přemýšlení. „Když jsem dřív třeba ve zprávách sledovala lidi, kteří někomu zachránili život, tak jsem si říkala, jsou dobří, hodně dobří, našli tu odvalu, ale pak, když se to stalo mně, tak jsem zjistila, že vlastně žádná odvaha nebyla potřeba. Bylo to celé automatické,“ popisuje dívka, která teprve až poté, co sama z vody vylezla, zjistila, že do rybníka skočila i s mobilním telefonem v kapse. „Když jsem do té vody skákala, blesko mi hlavou, že to může být i pro mě nebezpečné, ale na druhou stranu to tady znám, věděla jsem, že dosáhnu na dno, navíc voda člověka nadnáší, tak jsem se tolik nebála.“

Zachránkyně je přesvědčená, že kdyby před více než rokem do vody neskočila, muž, kterého z ní vytáhla, by už nebyl mezi živými. Rukama sice plácal okolo sebe, účinek to ale nemělo žádný. Přestože oba žijí na venkově, kde mají k sobě lidé obvykle blíž, do dnešního dne ji zachráněný ani nepoděkoval. „Bratranec ho potkal v obchodě, ptal se ho, jestli si to pamatuje. On říkal, že ano, že je rád, že jsem ho vytáhla, ale tím to vlastně skončilo,“ dodává mladá dívka.

Cena Michala Rabase za záchranu

Radim Dostál a Lukáš Bohuněk zachránci

Zachránci lidských životů si zaslouží bezesporu velký dík svého okolí. Patří jim obdiv za to, že se během okamžiku dokázali správně rozhodnout a vykonat něco, k čemu řadě jiných chyběla odvaha nebo duchapřítomnost. Tohle všechno se násobí, když se v rolích zachránců objeví děti. Třeba jako loni na jaře v Bítovanech na Chrudimsku.

Lukáš Bohuněk a Radim Dostál jsou dva obyčejní kluci z vesnice. Ještě loni společně chodili do školy v nedalekých Zaječicích, volný čas věnovali běžným chlapeckým zábavám. Právě při jedné z nich se ale ukázalo, že i ve svých jedenácti letech si dokážou poradit se situací, při které šlo o to zachovat chladnou hlavu a správně se rozhodnout. „Byli jsme jezdit na kole a koloběžce, a když jsme projížděli kolem jednoho z domů, všimli jsme si pána, který tam ležel ve dveřích,“ vzpomíná na ten den Radim Dostál. Oba kluci v tu chvíli neměli ani potuchy o tom, že starší muž je diabetik, který upadl do glykemického šoku. A už vůbec nemohli tušit, že takový člověk se může velice rychle ocitnout na prahu smrti. „Branka v plotě byla zamčená, takže dovnitř se nedalo jít, zkoušeli jsme proto volat, abychom zjistili, jestli pán reaguje,“ doplňuje vyprávění druhý z chlapců Lukáš Bohuněk. Když kluci zjistili, že muž nijak na jejich volání nereaguje, rychle se domluvili a vyrazili pro pomoc svých rodičů. „Věděli jsme, že musíme nějak pomoci a rodiče byli nedaleko, tak jsme se vydali pro ně, maminka je zdravotní sestra. Když tam rodiče doběhli, museli přelézt plot a zjišťovali,

jestli je ten pán v bezvědomí a volali sanitku,“ popisuje další dějství celého příběhu tichým hlasem Radim Dostál.

Rychlá a správná reakce kluků, kteří si nejenom přes plot všimli bezvládné postavy ve dveřích rodinného domku, ale zachovali také klidnou hlavu a obstarali potřebnou pomoc, byla pro záchranu muže klíčová. „Když přijela záchranka, museli jsme už stát mimo, ale slyšel jsem, že záchranáři říkali, že kdybychom toho pána našli o hodinu později, tak by zemřel,“ připomíná slova přivolaných zdravotníků Lukáš Bohuněk, který zachráněného znal od útlého dětství. „Vždycky, když jsme třeba se školkou chodili kolem, tak nám přes plot dával bonbonky.“

Na vesnici se nic neutají, a přestože chlapi do školy docházeli do sousedních Zaječic, zpráva o jejich skutku se tam dostala rychlostí blesku. „Velice se mi líbilo, že na tu událost zareagovali tak, jak zareagovali,“ říká ředitel školy Radek Machatý. „Přitom oni sami s tím pak vůbec nepřišli, říkali mi to ostatní děti, takže až když jsem se kluků na to doptával, tak mi tak skromně přiznali, že pána zachránili.“ Zkušený pedagog zvládnutou záchranu nemocného muže v ohrožení života přičítá nejenom schopnostem obou kluků. Důležitou roli podle něj sehrálo i venkovské prostředí, ve kterém děti na své sousedy a okolí reagují o trošku jinak, než jejich vrstevníci ve městě. „Musím říct, že mě překvapilo, že kluci to, co vykonali, vzali jako úplnou samozřejmost. I potom se chovali úplně stejně jako před tím, možná jen o něco víc stoupli v očích spolužáků, protože to, o čem slyšeli jen teoreticky, dokázali přetavit do praktického života,“ uzavírá ředitel Radek Machatý.

Medaile hejtmana Pardubického kraje

Jiří Preclík

ředitel Úřadu OS Českého červeného kříže Ústí nad Orlicí

„Pro mě Český červený kříž představuje velkou rodinu. Všichni se známe, jsme rozsáhlá skupina členů, dobrovolníků a všichni spolu vycházíme podobně jako v rodině,“ vyznává se ze svého vztahu k organizaci známé po celém světě svou zdravotnickou, sociální a humanitární činností Jiří Preclík. Ten byl ředitelem Oblastního spolku Českého červeného kříže v Ústí nad Orlicí, dnes jako místostarosta města pracuje jako kooptovaný člen jeho oblastní výkonné rady. Především jeho zásluhou je činnost Českého červeného kříže v této části Pardubického kraje velmi rozsáhlá, spolek patří do špičky v oblasti propagace bezpříspěvkového dárcovství krve.

Vztah Jiřího Preclíka k Českému červenému kříži trvá už od raného dětství, kdy ho k tomu přivedla jeho maminka. *„Začínal jsem v Českém červeném kříži jako dobrovolník v kroužku mladých zdravotníků, posléze jsem se stal jeho členem. Moje úloha spočívá nejenom v tom, že řídím určitou skupinu dobrovolníků a členů, je to i příprava veškerých aktivit, které červený kříž poskytuje a provádí,“* popisuje pan Preclík. *„Jako dítě jsem červený kříž vnímal především přes první pomoc, zdravotní dozory nebo soutěže v poskytování první pomoci. Posléze přicházely nové oblasti, například bezpříspěvkové dárcovství krve, mimořádné události, pak aktivity pro seniory. Každá ta část má svůj duch, svůj příběh.“*

K Českému červenému kříži v Ústí nad Orlicí nastoupil Jiří Preclík v roce 2000. Tehdy měl spolek jednu kancelář a jeden sklad, k tomu základní minimální program. Tedy oceňování bezpříspěvkových dárců krve, výuku první pomoci a sociální činnost při mimořádných událostech. Dnes má zdejší červený kříž celou budovu, díky které má možnost vyvíjet řadu volnočasových aktivit pro seniory nebo děti, provozuje v šesti městech senior dopravu. Ještě v letošním roce chce zřídit výdejnu potravinové pomoci. V budoucnu by se spolek chtěl například zapojit i do pečovatelské služby či osobní asistence.

„Červený kříž bez Jiřího Preclíka si nedokážu představit,“ říká předsedkyně místní skupiny ČČK Česká Třebová Jaromíra Záčková. *„Je velmi obětavý a červený kříž pro něj představuje bez přehánění srdeční záležitost. Na červeném kříži vlastně vyrostl a také svůj dospělý život věnuje jeho činnosti. Je kdykoliv připravený pomoci, což se ukazuje často třeba v rámci senior dopravy, kdy v případě potřeby zaskokou neváhá vzít si dovolenou a zastoupit nemocnou řidičku.“*

„Je potřeba neustále pomáhat potřebným,“ tvrdí Jiří Preclík, jehož zásluhy v rozvoji rozsáhlé činnosti Oblastního spolku Českého červeného kříže v Ústí nad Orlicí jsou neoddiskutovatelné. *„Záleží samozřejmě na aktuální době, někdy je potřeba se zaměřit na bezpříspěvkové dárcovství, jindy na mimořádné události nebo výuku první pomoci. Dnes je to třeba pomoc Ukrajině.“*

Medaile hejtmana Pardubického kraje

manželé Ludmila a Vlastimil Mičjanovi *taneční mistři*

Oba s úsměvem na tváři, který jen tu a tam zčeří špatný krok nebo společenské faux pas. Ona mluvná, rázná a přítom materská, on přece jen o něco tišší elegant s vždy proprnutými rameny. Takhle manžele Ludmilu a Vlastimila Mičjanovi znají tisíce frekventantů tanečních kurzů nejen na Pardubicku, takhle je znají i tisíce tanečních profesionálů na soutěžích po celé republice. „*Tancování je celý jejich život, věnovali se tomu vždycky a dávali tomu i značný kus svého volného času. Vychovali obrovské množství tanečníků a tanečnic,*“ popisuje ikonický pár tanečních mistrů jeden z jejich žáků, bývalý tanečník Miroslav Vohlídal. „*Pro Lidu tanec znamená hrozně moc a Vlasta je taková její opora, která dává možnost se tomu naplno věnovat. Pro spoustu lidí byli tihle dva, s trochou nadsázky, druzí rodiče.*“

Nerolučná dvojice je ukázkovým příkladem toho, že aby se mohli zapalovat, musíte sami hořet. „*Tanec, který byl pro mě na začátku zábava, je láska na celý život,*“ shrnuje to jednoduše Vlastimil Mičjan. K tanci měl přitom každý z manželů rozdílnou cestu. „*Myslím, že to musí být už v dětšti,*“ říká Ludmila Mičjanová, která začínala jako malá s baletem. „*Potom jsem přešla na sportovní gymnastiku. A na stavební průmyslovce jsem měla štěstí, o dva ročníky výš studoval kluk s velice známým jménem ve východních Čechách, Vilda Krtička. Ten už měl mezinárodní třídu, založil tam kroužek a tím to všechno bylo.*“ To Vlastimil do černých lakýrek vkloztl až během tanečních. „*Tam mě vybral mistr do klubu, kde mě to chytl.*

Trénoval jsem, jezdili jsme na závody, po vojně jsem pak šel na lidovou konzervatoř, která byla podmínkou pro výuku v tanečních kurzech a pro hodnocení soutěží v tanečním sportu,“ vzpomíná na dobu, kdy mezi ním a tancem přeskočila jiskra.

Vášeň pro tanec spojila i je. „*Měli jsme v Holicích, kde jsem začínal, výbornou partu. Po Josefu Švecovi, který tehdy klub vedl, to tam převzala Lída. A s ní jsme měli spoustu společných zájmů. Jezdil jsem do Pardubic do práce, odtamtud jsme jezdili do Holic, takže jsme spolu trávili spoustu času. Na trénincích, předtančenicích, plesech,*“ popisuje Vlastimil a pokračuje tím, že tehdy vznikla velká parta kamarádů z tanečních klubů, kteří tancováním žili.

Legendární pár svůj čas dělil mezi klasické kurzy tance a společenského chování a taneční sport. Zatímco v tom prvním případě dělal z rozjvených děvčát a pubertálních kluků mladé dámy a pány, kteří se neztratí na žádném plese, v tom druhém dobýval úspěchy na tanečních parketech se svými klubovými tanečníky. Profesionály tanečního sportu připravovali a připravují pod hlavičkou jimi založeného tanečního klubu LIFE. A nejen to. Mičjanovi také sami desítky let pořádali prestižní celostátní soutěže O perníkovou pantofli a O perníkové srdce. A svou stopu stále zanechávají i za protocovským stolkem. Kde se vzal ten zápal a ta energie? „*Dělali jsme párové závodní tancování a chtěli jsme výš, zkusit to dál. Když na nějaké úrovni dosáhnete vrcholu, tak chcete na další úroveň. Dál a dál. Dělali jsme, co jsme mohli,*“ uzavírá Vlastimil Mičjan.

ISBN 978-80-87769-14-0